

Årsrapport

Läsåret 2021/2022

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	2
2. Verksamhetsberättelse	3
2.1 Observationer under året	3
2.1.1 Observationernas resultat våren 2022	4
2.2. Enkät till elever och vårdnadshavare	6
2.2.2 Utvärdering av Enkätfabrikens genomförande av årets enkät	7
2.3. Genomförda aktiviteter	8
2.3.1 Kick-off för observatörsnätverket	8
2.3.2 Introduktionsutbildning för nya observatörer	8
3. Utvecklingsarbete under året	9
3.1 Arbete med förbättrat genomförande av enkäten	9
3.2 Uppstart av observationer efter pandemin	9
3.3 Arbete med områden från årsredovisning 2020/21	9
4. Arbetsområden att fokusera på läsåret 2022/23	10
4.1 Behov av fler observatörer	10
4.2 Utveckling av system kring enkäten	10

,

Sammanfattning

Under läsåret har observationer kunnat startas upp igen under senare delen av vårterminen med totalt fyra observationer i tre av kommunerna. Genomgående visar enheterna en god kvalitet. En kick-off och två introduktionsutbildningar för observatörer har genomförts under våren.

Våga visas enkät till elever och vårdnadshavare har också genomförts i början av året. Enkäten genomfördes i åtta Stockholmskommuner och för tio svarsgrupper. Liksom förra året är svarsfrekvensen i vårdnadshavarenkäterna lägre än vad som varit fallet tidigare i Våga visa. Svarsfrekvensen är dock fortfarande högre än exempelvis skolenkäten, som Skolinspektionen genomför.

Utvecklingsarbete med enkäten har skett under läsåret med utgångspunkt från utvärderingen av Enkätfabrikens genomförande av förra årets enkät. Årets utvärdering av Enkätfabrikens genomförande visar på fortsatt behov av att höja svarsfrekvensen, förbättra användarvänligheten för förskolor och skolor i att lämna information inför enkäten och i resultatredovisningen.

De arbetsområden som samordnarna bedömer är viktiga inför nästkommande läsår är att fortsätta arbetet med att starta upp observationer på nytt. Tillgången till erfarna observatörer är låg efter pandemin, vilket begränsar antalet observationer som kan genomföras. Tillgången till nya observatörer är dock god, vilket ger möjligheter att successivt öka antalet observationer.

1. Inledning

Våga Visa är ett utvärderingssamarbete inom utbildningsområdet mellan fyra kommuner i Stockholmsområdet: Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby och Danderyd. Syftet med samarbetet är att öka måluppfyllelsen i förskola och skola.

Våga Visa

- Baseras på läroplaner för förskola och skola
- Utgår från ett barn- och elevperspektiv
- Stödjer det systematiska kvalitetsarbetet
- Jämför kommunernas förskolor och skolor
- Sprider goda exempel och bidrar till lärande och utveckling
- Bidrar med kompetensutveckling för lärare och rektorer

Samarbetet startade 1998 med observationer i grundskolan. Från och med år 2006 har samarbetet namnet Våga Visa. Metoderna omfattar idag observationer från förskola till gymnasieskola där varje enhet som observeras erbjuds att även göra en självskattning. I Våga Visa ingår även en enkät till elever och vårdnadshavare som genomförs av totalt åtta Stockholmskommuner.

Årsrapporten beskriver arbetet läsåret 2021/2022. Rapporten har skrivits gemensamt av de fyra kommunernas samordnare för Våga Visa.

Styrgruppen har under läsåret bestått av: Kent Henningson (Danderyd), Susanne Nord (Nacka), Linda Ekstrand (Sollentuna), Astrid Täfvander (t o m. april 2022)/ Henrik Malmström Wallin (fr o m. maj 2022, Upplands Väsby) .

Samordnargruppen har under 2020/2021 bestått av: Kristofer Fagerström (Danderyd), Åsa Arnell (Nacka), Johan Hesselgren (Sollentuna) och Björn Axén (Upplands Väsby). Koordinator har varit Sara Countakis (Nacka).

2. Verksamhetsberättelse

2.1 Observationer under året

Under läsåret 2021/2022 har observationerna glädjande nog kunnat startas upp igen efter pandemin i slutet av vårterminen. Totalt fyra enheter (grundskolor) har observerats, utförda av nio observatörer som totalt genomfört 49 observationsdagar. Antalet dagar beror både på antal observationer som genomförs och storleken på de enheter som observeras.

I nedanstående två tabeller visas hur antalet observationer har förändrats över tid, från och med två år innan som två år efter pandemin. De tre terminer som pandemin helt förhindrat observationer är hösten 2020, våren och hösten 2021 och är därför inte med i redovisningen.

Tabell 1. Antal observerade enheter och totalt antal observationsdagar

Termin	Antal observationer (förskolor och skolor)	Antal observationsdagar
Våren 2022	4	49
Våren 2020	5	90
Hösten 2019	15	213
Våren 2019	17	238
Hösten 2018	15	202
Våren 2018	17	205

Av ovanstående tabell så framgår en pandemieffekt genom att antalet observationer minskade från 15 hösten 2019 till 5 våren 2020 och antalet observationsdagar från 213 till 90. Nacka kommun hade flera observationer planerade till början av vårterminen 2020 vilka han genomföras. En observation hann genomföras i Upplands Väsby under 2020. Resterande observationer ställdes in (se tabell 2).

Tabell 2. Antal förskolor och skolor som observerats per kommun

Antal observationer (förskolor och skolor)				
Termin	Danderyd	Nacka	Sollentuna	Upplands Väsby
Våren 2022	0	2	1	1
Våren 2020	0	4	1	1
Hösten 2019	2	8	5	1
Våren 2019	2	8	3	4
Hösten 2018	3	7	1	4
Våren 2018	4	6	4	3

2.1.1 Observationernas resultat våren 2022

Resultaten för var och en av de fyra observationer av grundskolor som genomförts framgår i de två tabellerna nedan. Det går inte att dra några generella slutsatser utifrån att enbart fyra observationer genomförts. Ambitionen är att denna typ av strukturerade observationer kopplade till läroplanen och utförda av externa pedagoger ska bidra till att utmana och tillhandahålla relevant underlag för verksamheternas systematiska kvalitetsarbete. Därför ska det i varje observationsrapport finnas en balans mellan antalet identifierade starka sidor respektive utvecklingsområden. Tabell 4 anger antalet utvecklingsområden och starka sidor kopplade till målområdena som observatörerna har valt att lyfta fram i sina observationsrapporter för de fyra skolorna.

Syftet är att skolledningen ska få ut så mycket som möjligt av observationen. Vanligaste styrkan som observatörerna väljer att lyfta fram är inom området "respektfullt förhållningssätt". Främsta utvecklingsområde som lyfts är styrning och ledning.

Tabell 3. Observatörernas bedömningar i siffror, per målområde och skola Skala från 1,0 för *stora brister i kvalitet* till 4,0 för *mycket god kvalitet*

Målområde	Breddenskolans F-5 Upplands Väsby (kommunal)	Kunskapsskolans Saltsjöbaden åk 4-9 Nacka (fristående)	Vibyskolans F-9 Sollentuna (kommunal)	Älta skola F-6 Nacka (kommunal)
Normer och värden	3,6	3,5	3,2	3,0
Kunskaper	3,4	3,0	3,2	2,8
Ansvar och inflytande för elever	3,2	3,4	3,1	3,2
Styrning och ledning	2,9	3,4	2,5	3,0
Bedömning och betyg	3,4	3,6	3,0	3,0
Fritidshemmets undervisning (F-3)	3,4	i)	3,1	3,7
Genomsnittlig bedömning exkl. Fritidshemmets undervisning	3,3	3,4	3,0	3,0

i) Ingen bedömning finns pga skolan inte har F-3

Tabell 4. Antal starka sidor och utvecklingsområden kopplade till målområdena

Tabellen visar antal starka sidor och utvecklingsområden kopplade till respektive målområde totalt för alla rapporter under läsåret.

Område	Starka sidor	Utvecklingsområden
Normer och värden	4	4
Kunskaper	5	3
Ansvar och inflytande för elever	1	2
Bedömning och betyg	2	2
Fritidshemmets undervisning	0	0
Styrning och ledning	0	4

Starka sidor och utvecklingsområden är kopplade till olika målområden. En stark sida eller ett utvecklingsområde kan vara kopplat till fler än ett målområde. En enhet kan både ha en stark sida och ett utvecklingsområde kopplat till samma målområde

2.2. Enkät till elever och vårdnadshavare

Årets enkät omfattade totalt 60 200 elever och vårdnadshavare i Danderyd, Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Täby, Vallentuna och Värmdö. Enkäten genomfördes perioden 24 januari till och med 18 mars. Drygt 37 000 svar inkom totalt, vilket utgör en total svarsfrekvens av 61 procent. I tabellen nedan framgår antalet svar och svarsfrekvens för varje svarsgrupp. Liksom tidigare år har antalet svarsgrupper varit totalt tio. Alla utom särskolans enkäter är gemensamma för alla kommuner.

Tabell 5. Våga visa-enkätens omfattning: totalt antal enkäter, totalt antal inkomna enkätsvar samt svarsfrekvens, per svarsgrupp

Svarsgrupp	Totalt antal distribuerade enkäter	Antal svar	Svarsfrekvens
<i>Elever</i>			
Årskurs 3	5843	5054	86%
Årskurs 6	6041	4998	83%
Årskurs 8	6107	4787	78%
<i>Vårdnadshavare</i>			
Förskola	23687	14159	60%
Pedagogisk omsorg	410	232	57%
Förskoleklass	5800	2690	46%
Årskurs 3	5871	2693	46%
Årskurs 6	6037	2307	38%
Grundsärskola	362	111	31%
Gymnasiesärskola	56	22	39%

Svarsfrekvensen är hög i elev-enkäterna, men har sjunkit för andra året i rad i enkäten till vårdnadshavare - nedgången gäller för samtliga kommuner och svarsgrupper jämfört med Våga visas enkäter före pandemin. Den är dock fortfarande betydligt högre än exempelvis Skolinspektionens skolenkät till vårdnadshavare, i vilken svarsfrekvensen i 2022 års enkät var 37 procent för förskoleklassen, 27 procent för grundskolan och 24 procent för grundsärskolan.

En trolig delförklaring till den generella nedgången i svarsfrekvens är pandemin som på olika sätt försvårat för verksamheterna i att dela ut och påminna om enkäten till vårdnadshavare. Det kan inte heller uteslutas att det finns problem med "enkät-trötthet". Skolinspektionens enkät, som sker vid ett urval av verksamheter, genomfördes i princip samtidigt med Våga visas enkät. De fristående huvudmännen har därutöver också ofta egna enkäter till sina verksamheters elever och vårdnadshavare tidigt under vårterminen.

Enkätfabriken har uteslutit att svarsfrekvensen sjunkit på grund av brister i de digitala lösningarna för att besvara enkäten. För att ändå undersöka om det spelat någon roll för svarsfrekvensen hur vårdnadshavare har fått tillgång till Våga visa-enkäten (via e-post, talonger eller pappersenkät) så har en jämförelse skett av de olika distributionsmetoderna. Jämförelse av alternativen e-post och talonger visar att svarsfrekvensen varit något högre när enkäten skickats ut via e-post, med undantag för förskolans svarsgrupp där talonger hade något högre svarsfrekvens. Vid fem av åtta kommuner fanns även alternativet pappersenkäter tillgängligt. Pappersenkäterna hade i de flesta svarsgrupper tydligt högre svarsfrekvens än de enkäter som besvarades digitalt, men valdes i liten utsträckning som distributionsmetod vilket gjorde att det inte påverkade den sammantagna svarsfrekvensen nämnvärt.

Enkätens resultat har liksom förra året gjorts tillgängliga för såväl verksamhetsledningarna som huvudmän via särskilda resultatportaler på webben.

2.2.2 Utvärdering av Enkätfabrikens genomförande av årets enkät

Som i ett led i att utvärdera Enkätfabrikens genomförande av enkäten utformade samordnarna en undersökning med frågor till rektorerna om hur de upplevt genomförandet av årets enkät. Undersökningen gjordes tillgänglig för samtliga enkätkommuner. Resultatet sammantaget tyder inte på ett generellt missnöje. Lägst resultat fick frågan om svarsmetod via e-post. En möjlig orsak till att just metoden med utskick via e-post upplevs som mer utmanande kan ha att göra med att det upplevts krångligt att administrera vilket nu Enkätfabriken undersöker. Frågan kring svarsmetod och ytterligare användarvänlighet i webbportalen som verksamheten använder för att hantera enkäten fortgår i det systematiska utvecklingsarbetet tillsammans med Enkätfabriken.

Samordnargruppen har också haft två möten med Enkätfabriken i syfte att utvärdera deras genomförande av årets enkät. Vid det andra mötet deltog samtliga enkätkommuner. Samordnarna har också följt upp att slutsatserna från förra årets utvärdering har beaktats av Enkätfabriken. Den sammantagna slutsatsen är att de största bristerna från förra året gällande bland annat resultatredovisningen till kommunnivån har åtgärdats, men att det behövs fortsatt utvecklingsarbete bland annat vad gäller att underlätta ytterligare för

förskolorna och skolorna i att lämna uppgifter inför enkäten och fortsatta ansträngningar för att höja svarsfrekvensen.

2.3. Genomförda aktiviteter

2.3.1 Kick-off för observatörsnätverket

En kick-off för observatörer ordnas normalt i början av varje termin, innan observationerna för terminen startar. Syftet är att stödja och utveckla observatörerna i sin observatörsroll och i frågor som är viktiga för kommande observationer. Ofta innehåller en kick-off föreläsningar med tillhörande workshops, fördjupning i metoden och information från samordnarna gällande observationsuppdraget. En viktig del är också att observatörerna ska få möjlighet att nätverka med varandra.

Under läsåret genomfördes en kick-off. Det skedde våren 2022, inför observationsstarten. Totalt deltog 17 observatörer. Det kan jämföras med det brukliga 25 deltagare vid motsvarande kick-off innan pandemin.

Kick-offen anordnades på Bergendal i Sollentuna. Då det varit ett längre uppehåll av observationer och många av deltagarna var nya observatörer var fokus denna gång på observationsmetoden.

På förmiddagen hölls en kortare information om det som förnyats i metoden för att sedan övergå till en workshop där observatörerna i grupper jobbade med ett fall utgående från rapportunderlaget. Under eftermiddagen jobbade observatörerna gruppvis med sifferbedömning. Dagen avslutades med kort information från samordnarna samt tid för observationslagen att börja planera terminens observationer.

2.3.2 Introduktionsutbildning för nya observatörer

Samordnarna genomför en introduktionsutbildning för nya observatörer i början av varje termin. Syftet är att de nya observatörerna efter genomgången utbildning ska få en god förståelse och kompetens inom följande områden:

- uppdragets karaktär och observatörens roll
- att möta personal och elever under observation
- etik, sekretess och förhållningssätt
- att följa metoden
- hur en rapport ska skrivas och formuleras

En fullföljd introduktionsutbildning är ett krav för att få börja observera.

Intresset hos pedagoger för att ingå i Våga visa-nätverket och observera efter pandemin har varit stort. I början av vårterminen hölls därför två introduktionsutbildningar – den 20 januari och den 10 mars i Nacka stadshus. Utbildningarna omfattade vardera en heldag med totalt 16 deltagare. Utbildningen var uppskattad.

3. Utvecklingsarbete under året

3.1 Arbete med förbättrat genomförande av enkäten

Fokus har legat på att rätta till de brister som framkom i utvärderingen av Enkätfabrikens första år med att genomföra Våga visas enkät, med tonvikt på resultatredovisningen.

3.2 Uppstart av observationer efter pandemin

Fokus har också varit på att få igång observationerna efter pandemin, vilket kunde utmynna i fyra observationer av grundskolor under senare delen av våren (se ovan).

3.3 Arbete med områden från årsredovisning 2020/21

Utvecklad process med Enkätfabriken om enkäterna och dess analysverktyg.

Under hösten 2021 och våren 2021 har genomförandet av enkäten och redovisning av resultaten utvecklats tillsammans med Enkätfabriken. Det gäller allt från informationstexter till påminnelsefrekvens. Vidare har resultatredovisning via webbportal samt pivotfil gjorts mer tillförlitlig och användarvänlig. Även en översyn av rapporterna har gjorts. De stora bristerna från 2021 års enkät har i huvudsak åtgärdats men utvecklingsarbete återstår, främst med tillförlitlighet i resultatredovisningen.

Involvera samtliga kommuner bakom enkäten.

I samband med bytet av leverantör har behovet av samverkan mellan kommunerna aktualiserats. Det har funnits ett behov av att bygga upp nya system kring enkäten och här har delaktighet och input från andra kommuner varit nödvändig. Ett förtydligande av samverkan har varit nödvändig och ett samverkansdokument har därför tagits fram av samordnargruppen för att underlätta samarbetet. Under året har alla enkätkommuner i högre grad getts möjlighet att medverka än tidigare.

Rekrytering av nya observatörer

Under verksamhetsåret har ett framgångsrikt arbete gjorts med att dels värva nya observatörer och dels utbilda dessa. Totalt har 15 nya observatörer rekryterats vilket är betydligt fler än ett normalt verksamhetsår. Arbetet med att öka antalet observatörer är något som är fortgående.

4. Arbetsområden att fokusera på läsåret 2022/23

4.1 Behov av fler observatörer

Det finns ett fortsatt behov av nya observatörer för att kunna öka antalet observationer. En stor utmaning under vårens uppstart har samtidigt varit att få fler erfarna observatörer i nätverket att efter pandemin börja observera igen. Bristen på erfarna observatörer försvårar både att få ihop fullständiga observationslag samt hitta observationsledare. Våga Visa kan komma att behöva utveckla ett system där ett observatörslag kan observera utan personer med tidigare erfarenhet av observation.

4.2 Utveckling av system kring enkäten

- a) Förfarandet för enheterna när det gäller att lägga in uppgifter inför enkäten behöver utvecklas.
- b) Enkätfabriken har haft problem med en tillförlitlig redovisning av resultaten inför överlämning till kommunnviån. Fortsatt dialog kring detta är nödvändigt.
- c) Förbättra svarsfrekvensen bland vårdnadshavarna.